

การปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓)
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน)

มติคณะกรรมการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
ในการประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓) ให้มีความเหมาะสม โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มติของคณะรัฐมนตรี และสาระสำคัญของกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งได้กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิรูประบบประเมินคุณภาพภายนอกและการรับรองมาตรฐานสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๒ วัตถุประสงค์ คือ

- ๑) การประเมินเพื่อพัฒนา (Assessment for Development)
- ๒) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน (Assessment for Accreditation)

ทั้งนี้ หากสถานศึกษาที่สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อพัฒนา มีความประสงค์และสมัครใจขอเข้ารับการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน สามารถดำเนินการได้ในคราวเดียวกัน หากมีผลประเมินผ่านเกณฑ์การรับรองมาตรฐานที่กำหนด สถานศึกษาจะได้รับการรับรองมาตรฐานโดยอัตโนมัติ

๑. การประเมินเพื่อพัฒนา

๑.๑ นิยาม

การประเมินเพื่อพัฒนา หมายถึง การประเมินเพื่อระบุระดับความสำเร็จของผลการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทจะต้องได้รับการประเมินเพื่อพัฒนาตามข้อกำหนดของกฎหมาย (Compulsory) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี เพื่อนำข้อเสนอแนะและผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษา

๑.๒ แนวคิด

ใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและส่งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำหรับสถานศึกษาที่มีความพร้อม) ที่ต้องได้ข้อมูลครบถ้วน ถูกต้อง เชื่อถือได้ เป็นปัจจุบัน และสามารถประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อลดภาระด้านเอกสาร เพิ่มความสะดวก รวดเร็วและแก้ปัญหา ท้นสถานการณ์ โดยอาจมีการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

๑.๓ วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความดียิ่งขึ้น

๑.๔ เป้าหมาย

สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

๑.๕ ขั้นตอนดำเนินงาน

- ๑) สถานศึกษาป้อนข้อมูลการดำเนินงานตามสภาพจริงเข้าสู่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อมูลครู บุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร เป็นต้น
- ๒) ต้นสังกัดตรวจสอบและรับรองข้อมูลของสถานศึกษา
- ๓) สำนักงานฯ เผยแพร่ข้อมูลใน website เพื่อให้ประชาคม (ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และสาธารณชน) เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นในช่วงระยะเวลาที่กำหนด
- ๔) สถานศึกษาขอรับการประเมินเพื่อพัฒนาตามข้อกำหนดของกฎหมายจากสำนักงานฯ โดยต้องผ่านการพิจารณาจากต้นสังกัด
- ๕) สำนักงานฯ วิเคราะห์ความครบถ้วน ถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลสถานศึกษา และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบฯ ให้ความเห็นชอบ
- ๖) คณะกรรมการพัฒนาระบบฯ พิจารณาสถานศึกษาที่จำเป็นต้องลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

๑.๖ กรอบระยะเวลา

สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินเพื่อพัฒนาซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับจากการประเมินครั้งสุดท้าย ทั้งนี้ หากสถานศึกษาใดมีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ต้องนำข้อเสนอแนะไปประกอบการพัฒนาคุณภาพเพื่อยกระดับมาตรฐาน และขอรับการประเมินซ้ำภายใน ๒ ปี

๑.๗ สารสำคัญและเครื่องมือที่ใช้

- ๑) ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษาในมิติต่างๆ ตามที่ต้นสังกัดกำหนด
- ๒) ตัวบ่งชี้ ประเมินความสำเร็จ
 - (๑) ด้านผลการจัดการศึกษา
 - (๒) ด้านการบริหารจัดการศึกษา
 - (๓) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - (๔) ด้านการประกันคุณภาพภายใน
- ๓) เกณฑ์การประเมิน ประเมินความครบถ้วน ถูกต้อง และความสอดคล้องของข้อมูล
- ๔) ระยะเวลาตรวจเยี่ยม ๐-๓ วัน
- ๕) ผลการประเมิน สรุปตามระดับคุณภาพ เป็น ๕ ระดับ ดังนี้
 - ระดับ ๑ ต้นสังกัดจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาเร่งด่วน
 - ระดับ ๒ ต้นสังกัดต้องให้การช่วยเหลือเพื่อปรับปรุง
 - ระดับ ๓ ต้นสังกัดต้องให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนา
 - ระดับ ๔ ต้นสังกัดควรให้การส่งเสริมเพื่อยกระดับมาตรฐาน
 - ระดับ ๕ ต้นสังกัดควรให้การส่งเสริมในการเป็นต้นแบบ

๑.๘ ประโยชน์

สถานศึกษา ต้นสังกัด และรัฐบาลได้รับข้อมูลผลการประเมินเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพได้รวดเร็วมากขึ้น

๒. การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน

๒.๑ นิยาม

การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน หมายถึง การประเมินเพื่อตรวจสอบและตัดสินผลการพัฒนาของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามความสมัครใจ (Voluntary) และการร้องขอของสถานศึกษา

๒.๒ แนวคิด

ใช้มาตรฐานและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับปรัชญาการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ การจัดตั้ง และบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งให้สถานศึกษามีทางเลือกในการพัฒนาตนเองตามจุดเน้นและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ตลอดจนการยกระดับคุณภาพสู่ความเป็นเลิศและเข้าสู่มาตรฐานในระดับสากล โดยปรับรูปแบบการประเมินจากเดิมที่เป็นการประเมินโดยอิงมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อการประกันคุณภาพสถานศึกษาที่มีจำนวนมากอย่างเท่าเทียม ด้วยการยกระดับให้มีความหลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

๒.๓ วัตถุประสงค์

เพื่อให้การรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าได้มาตรฐานตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดในระดับต่างๆ โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเฉพาะตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพสู่ความเป็นเลิศและเข้าสู่มาตรฐานในระดับสากล

๒.๔ ขั้นตอนดำเนินงาน

๑) สถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเพื่อพัฒนาตามข้อกำหนดของกฎหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด และประสงค์ขอรับการรับรองมาตรฐาน (Accreditation) สามารถยื่นขอรับการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผล

๒) ดำเนินการประเมินสถานศึกษาตามลำดับการยื่นขอของสถานศึกษา ทั้งนี้จำนวนของสถานศึกษาที่จะได้รับการประเมินเพื่อรับรองขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับ

๓) มีการรับรองมาตรฐานทั้งมาตรฐานระดับชาติ และมาตรฐานระดับนานาชาติ

๔) มีการประกาศเชิดชูเกียรติให้กับสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐาน

๒.๕ กรอบระยะเวลา

๑) สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินเพื่อพัฒนาจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้รับการรับรองภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปี หากพ้นระยะเวลาที่กำหนดจะถือว่าสถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานในรอบการประเมินนั้น

๒) สถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การรับรองมาตรฐาน จะได้รับการรับรองมาตรฐานเป็นระยะเวลา ๕ ปี

๒.๖ สารสำคัญและเครื่องมือที่ใช้

๑) การรับรองมาตรฐานระดับชาติ จะใช้ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินชุดเดียวกันกับการประเมินเพื่อตรวจสอบ

๒) การรับรองมาตรฐานระดับนานาชาติ จะใช้ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเฉพาะสำหรับการประเมินแต่ละแบบ

๓) ระยะเวลาตรวจเยี่ยมเพื่อการรับรอง ๑-๓ วัน

๒.๗ การรับรองมาตรฐาน

๑) มาตรฐานระดับชาติ (National Standard) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย ๓ รูปแบบ

(๑) ประเมินทั่วไป (General Accreditation)

(๒) ประเมินเฉพาะทาง (Specialization Accreditation)

(๓) ประเมินโดยกำหนดเป้าหมายร่วม (Cooperative Objective Accreditation หรือ Customized Accreditation)

๒) มาตรฐานระดับนานาชาติ (International Standard) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (Excellence) พัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานสู่สากล ประกอบด้วย ๒ รูปแบบ

(๑) แบบก้าวหน้า (Progressive)

- ประเมินร่วมไทย-สากล (International Joint Accreditation)

- ประเมินโดยองค์กรนานาชาติ (International QAA Accreditation)

(๒) แบบท้าทาย (Challenge)

- การจัดอันดับอาเซียน (ASEAN Ranking)

- การจัดอันดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Asia - Pacific Ranking)

- การจัดอันดับโลก (World Ranking)

๒.๘ ประโยชน์

ต้นสังกัด และรัฐบาลได้รับข้อมูลผลการประเมินของสถานศึกษาในการยกระดับมาตรฐานสถานศึกษา ทั้งการส่งเสริมและใช้กำหนดนโยบายสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

หมายเหตุ

๑) คณะทำงานพัฒนาการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในการประชุมครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๘ วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุม ๓๐๒ ตึกบัญชาการ ๑ ทำเนียบรัฐบาล โดยมีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุม มีมติเห็นชอบแนวทางการปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓)

๒) คณะกรรมการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในการประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๘ มีมติเห็นชอบแนวทางการปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓)

การจำแนกสถานศึกษาเพื่อการประเมินตามระดับการศึกษา ประเภท และบริบทของสถานศึกษา

๑. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

๒. การศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๒.๑ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป

๒.๒ สถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ

๒.๒.๑ กลุ่มความสามารถพิเศษ

(๑) โรงเรียนส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์

(๒) โรงเรียนส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านกีฬา

(๓) โรงเรียนส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านดนตรี (เช่น รร.มัธยมสังคีต, รร.ดุริยางคศิลป์)

(๔) โรงเรียนส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านนาฏศิลป์ (เช่น รร.นาฏศิลป์)

๒.๒.๒ กลุ่มผู้พิการ

(๑) โรงเรียนเฉพาะความพิการ (เช่น ทางการเห็น การได้ยิน ร่างกาย สติปัญญา)

(๒) ศูนย์การศึกษาพิเศษ

๒.๒.๓ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

(๑) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

(๒) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๒.๒.๔ สถานศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษ (รร.สามจังหวัดภาคใต้ และพื้นที่พิเศษสงขลา)

๒.๒.๕ สถานศึกษาทางเลือก

(๑) โรงเรียนทางเลือก

(๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ตามมาตรา ๑๒ ของ พ.ร.บ.การศึกษาฯ)

(๓) ศูนย์การเรียนตามมาตรา ๑๒ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ (เช่น ศูนย์การเรียนโดยครอบครัว)

๒.๒.๖ สถานศึกษาเฉพาะทางที่จัดขึ้นตามความต้องการของหน่วยงานเป็นการเฉพาะ (รร.เตรียมทหาร)

๒.๒.๗ สถานศึกษานานาชาติ (ใช้หลักสูตรต่างประเทศ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอน)

๓. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๔. การอาชีวศึกษา แบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๔.๑ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาอาชีวศึกษาทั่วไป

๔.๒ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาอาชีวศึกษาหลักสูตรระยะสั้น (วิทยาลัยสารพัดช่าง)

๔.๓ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาอาชีวศึกษาระดับอุดมศึกษา

๕. การอุดมศึกษา แบ่งเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๕.๑ มหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

๕.๒ มหาวิทยาลัยเอกชน

๕.๓ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

๕.๔ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

๕.๕ สถาบันเฉพาะทาง อาทิ วิทยาลัยชุมชน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สถาบันการพลศึกษา ทหาร ตำรวจ เป็นต้น